Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

26 päivänä maaliskuuta 2020*

Ennakkoratkaisupyyntö – Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue – Tuomioistuimen toimivalta ja tuomioiden täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeuden alalla – Asetus (EY) N:o 44/2001 – 5 artiklan 1 alakohta – Toimivalta sopimusta koskevissa asioissa – 15–17 artikla – Toimivalta kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa – Asetus (EY) N:o 261/2004 – 6 ja 7 artikla – Oikeus korvaukseen lennon pitkäaikaisen viivästymisen tapauksessa – Matkustajan ja matkatoimiston välillä tehty kuljetussopimus kuljetus- ja majoituspalvelujen yhdistelmästä – Korvauskanne sellaista lentoliikenteen harjoittajaa vastaan, joka ei ole tämän sopimuksen osapuoli – Direktiivi 90/314/ETY – Matkapaketti

Asiassa C-215/18,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Obvodní soud pro Prahu 8 (Prahan 8. kaupunginosan alioikeus, Tšekki) on esittänyt 25.1.2018 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 26.3.2018, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Libuše Králová

vastaan

Primera Air Scandinavia A/S,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot sekä tuomarit M. Safjan (esittelevä tuomari), L. Bay Larsen, C. Toader ja N. Jääskinen,

julkisasiamies: H. Saugmandsgaard Øe,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek ja J. Vláčil,

– Euroopan komissio, asiamiehinään M. Šimerdová ja M. Heller,

kuultuaan julkisasiamiehen 7.11.2019 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: tšekki.

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 5 artiklan 1 alakohdan ja 15–17 artiklan sekä matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta 11.2.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 261/2004 (EUVL 2004, L 46, s. 1) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa osapuolina ovat Libuše Králová ja Tanskaan sijoittautunut kaupallinen lentoliikenneyhtiö Primera Air Scandinavia A/S (jäljempänä Primera) ja joka koskee asetukseen N:o 261/2004 perustuvaa korvauskannetta Primeran liikennöimän Prahasta (Tšekki) Keflavíkiin (Islanti) suuntautuneen lennon pitkäaikaisen viivästymisen perusteella.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus N:o 44/2001

3 Asetus N:o 44/2001 on kumottu tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1215/2012 (EUVL 2012, L 351, s. 1). Viimeksi mainittua asetusta sovelletaan kuitenkin sen 81 artiklan nojalla vasta 10.1.2015 alkaen. Siten pääasian tosiseikkojen tapahtuma-ajan perusteella siihen sovelletaan asetusta N:o 44/2001.

4 Asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 11–13 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(11) Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella, ja vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. Oikeushenkilöiden kotipaikka olisi määriteltävä itsenäisesti yhteisten sääntöjen avoimuuden lisäämiseksi ja toimivaltaristiriitojen välttämiseksi.

(12) Asianmukaisen lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen yhteyden vuoksi tulisi olla vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita vastaajan kotipaikan mukaan määräytyvän toimivaltaperusteen lisäksi.

(13) Vakuutus-, kuluttaja- ja työsopimusten osalta heikompaa osapuolta olisi suojeltava hänen etujensa kannalta suotuisammilla tuomioistuimen toimivaltaa koskevilla säännöksillä kuin mitä yleiset säännökset edellyttävät.”

5 Kyseisen asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

6 Mainitun asetuksen II luvun 2 jaksoon, jonka otsikko on ”Erityinen toimivalta”, sisältyvässä 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

1) a) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä;
   b) jollei toisin ole sovittu, tätä säännöstä sovellettaessa kanteen perusteena olevan velvoitteen täytäntöönpanopaikka on:

   – irtaimen – – kaupassa se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä tavarat sopimuksen mukaan toimitettiin tai oli toimitettava,

   – palvelujen osalta se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä palvelut sopimuksen mukaan suoritettiin tai oli suoritettava,

   c) jollei sovelleta b alakohtaa, sovelletaan a alakohtaa”.

7 Saman asetuksen 15 artiklassa, joka kuuluu asetuksen II luvun 4 jaksoon, jonka otsikko on ”Toimivalta kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa”, säädetään seuraavaa:

”1. Kun asia koskee henkilön, jäljempänä ’kuluttaja’, sellaista tarkoitusta varten tekemää sopimusta, jota ei voida pitää hänen ammattiinsa tai elinkeinotoimintaansa liittyvänä, tuomioistuimen toimivalta määräytyy tämän jakson säännösten mukaisesti, jollei 4 artiklan ja 5 artiklan 5 [ala]kohdan säännöksistä muuta johdu,

– –

c) kaikissa muissa tapauksissa, jos sopimus on tehty henkilön kanssa, joka harjoittaa kaupallista tai elinkeinotoimintaa siinä jäsenvaltiossa, missä kuluttajan kotipaikka on, tai joka millä keinoin tahansa suuntaa tällaista toimintaa kyseiseen jäsenvaltioon tai useisiin valtioihin kyseinen jäsenvaltio mukaan lukien, ja sopimus kuuluu kyseisen toiminnan piiriin.

2. Jos kuluttajan sopimuskumppanin kotipaikka ei ole jäsenvaltiossa, mutta hänellä on jäsenvaltiossa sivuliike, agentuuri tai muu toimipaikka, katsotaan sopimuskumppanilla sivuliikkeen, agentuurin tai muun toimipaikan toiminnasta aiheutuvien riitojen osalta olevan kotipaikka tuossa valtiossa.

3. Tämän jakson säännöksiä ei sovelleta kuljetussopimuksiin, yhteishintaan tarjottavia kuljetus- ja majoituspalvelujen yhdistelmiä lukuun ottamatta.”

8 Asetuksen N:o 44/2001 kyseiseen 4 jaksoon kuuluvan 16 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kuluttaja voi nostaa kanteen toista sopimuspuolta vastaan joko sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, missä tämän kotipaikka on, tai sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kuluttajan kotipaikka on.”

9 Kyseisen asetuksen 17 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämän jakson säännöksistä voidaan sopimuksin poiketa ainoastaan, jos:

1) sopimus on tehty riidan syntymisen jälkeen, tai

2) sopimus antaa kuluttajalle oikeuden nostaa kanne muissa kuin tässä jaksossa tarkoitetuissa tuomioistuimissa, tai

3) kuluttajan ja hänen sopimuskumppaninsa kotipaikka tai asuinpaikka oli sopimusta tehtäessä samassa jäsenvaltiossa ja sopimuksessa on sovittu, että tuon jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia, jollei sellainen sopimus ole tuon jäsenvaltion lain mukaan kielletty.”

Asetus N:o 261/2004

10 Asetuksen N:o 261/2004 1 artiklan, jonka otsikko on ”Aihe”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tällä asetuksella vahvistetaan siinä säädetyin edellytyksin lentomatkustajien vähimmäisoikeudet, kun:

a) matkustajan pääsy lennolle evätään vastoin hänen tahtoaan;

b) matkustajan lento peruutetaan;

c) matkustajan lento viivästyy.”

11 Kyseisen asetuksen 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

– –

b) ’lennosta vastaavalla lentoliikenteen harjoittajalla’ lentoliikenteen harjoittajaa, joka suorittaa tai aikoo suorittaa lennon joko matkustajan kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti tai sellaisen toisen oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön puolesta, joka on tehnyt matkustajan kanssa sopimuksen;

– –”

12 Mainitun asetuksen 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, säädetään seuraavaa:

”1. Tätä asetusta sovelletaan

a) matkustajiin, jotka lähtevät jäsenvaltion alueella sijaitsevalta ja perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvalta lentoasemalta;

– –

2. Edellä 1 kohtaa sovelletaan sillä edellytyksellä, että

a) matkustajalla on vahvistettu varaus kyseiselle lennolle ja, jollei ole kyse 5 artiklassa tarkoitetusta peruutustapauksesta, hän ilmoittautuu lähtöselvitykseen

– niitä ehtoja noudattaen ja siinä määräajassa, jotka lentoliikenteen harjoittaja, matkanjärjestäjä tai valtuutettu matkatoimisto on etukäteen kirjallisesti ilmoittanut (sisältää myös ilmoittamisen sähköisesti),

tai, jos määräaikaa ei ole ilmoitettu,

– viimeistään 45 minuuttia ennen julkistettua lähtöaikaa;

– –

5. Tätä asetusta sovelletaan lennosta vastaaviin lentoliikenteen harjoittajiin, jotka suorittavat 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen matkustajien kuljetusta. Kun lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja, jolla ei ole sopimusta matkustajan kanssa, suorittaa tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvia velvollisuuksia, sen katsotaan toimivan sen henkilön lukuun, joka on tehnyt kyseisen matkustajan kanssa sopimuksen.

6. Tämä asetus ei vaikuta [matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista 13.6.1990 annetun neuvoston] direktiivin 90/314/ETY [(EYVL 1990, L 158, s. 59)] mukaisiin matkustajien oikeuksiin. Tätä asetusta ei sovelleta tapauksiin, joissa valmismatka peruutetaan muista syistä kuin lennon peruuntumisen takia."

13 Tämän saman asetuksen 6 artiklassa, jonka otsikko on "Viivästyminen", säädetään seuraavaa:

"1. Kun lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja perustellusti arvioi olevan todennäköistä, että lento viivästyy aikataulun mukaisesta lähtöajastaan

a) vähintään kaksi tuntia lentojen osalta, joiden pituus on enintään 1 500 kilometriä, tai

b) vähintään kolme tuntia yhteisön sisäisten lentojen osalta, joiden pituus on yli 1 500 kilometriä, ja muiden lentojen osalta, joiden pituus on yli 1 500 mutta alle 3 500 kilometriä, tai

c) vähintään neljä tuntia kaikkien lentojen osalta, joihin ei voida soveltaa a tai b alakohtaa,

lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan on tarjottava matkustajalle

i) 9 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ja 9 artiklan 2 kohdassa määriteltyä apua, ja

ii) kun kohtuuden mukaan odotettavissa oleva lähtöaika on vähintään aiemmin ilmoitettua lähtöaikaa seuraava päivä, 9 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ja 9 artiklan 1 kohdan c alakohdassa määriteltyä apua, ja

iii) kun viivästyminen kestää vähintään viisi tuntia, 8 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määriteltyä apua.

2. Apua on joka tapauksessa tarjottava yllä matkan pituuden mukaisesti vahvistetun ajan kuluessa."

14 Asetuksen N:o 261/2004 7 artiklan, jonka otsikko on "Oikeus korvaukseen", 1 kohdan b alakohdassa säädetään seuraavaa:

"Jos tähän artiklaan viitataan, matkustajan on saatava seuraavan suuruinen korvaus:

– –

b) 400 euroa yhteisön sisäisten lentojen osalta, joiden pituus on yli 1 500 kilometriä, ja muiden lentojen osalta, joiden pituus on yli 1 500 mutta alle 3 500 kilometriä".

15 Kyseisen asetuksen 8 artiklan, jonka otsikko on "Oikeus palauttamiseen tai uudelleenreititykseen", 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Edellä 1 kohdan a alakohtaa sovelletaan myös matkustajaan, jonka lento on osa valmismatkaa, lukuun ottamatta oikeutta saada lennon hinta palautetuksi, jos matkustajalla on tämä oikeus direktiivin 90/314/ETY nojalla."

Direktiivi 90/314

16 Direktiivin 90/314, jota sovellettiin pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan, 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä:

1) ’matkapaketilla’ tarkoitetaan etukäteen järjestettyä vähintään kahden jäljempänä mainitun palvelun yhdistelmää, kun ne myydään tai niitä tarjotaan myytäväksi yhdistettyyn hintaan ja kun palvelu kestää yli 24 tuntia tai sisältää majoituksen yön aikana:
   a) kuljetus;
   b) majoitus;
   c) muu matkailupalvelu, joka muodostaa huomattavan osan matkapaketista mutta joka ei välittömästi liity kuljetukseen tai majoitukseen.

Saman matkapaketin eri osien laskuttaminen erikseen ei vapauta matkanjärjestäjää tai välittäjää tässä direktiivissä säädetyistä velvollisuuksista”.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

17 Králová, jonka kotipaikka on Praha, teki FIRO-tour a.s. -matkatoimiston kanssa matkapakettisopimuksen, joka sisälsi yhtäältä lentokuljetuksen, josta vastasi Primera, Prahan ja Keflavíkin välillä ja toisaalta majoituksen Islannissa.

18 Prahasta Keflavíkiin 25.4.2013 lähtenyt lento, jolle Královálla oli vahvistettu varaus, viivästyi yli neljä tuntia. Králová nosti tällä perusteella Obvodní soud pro Prahu 8:ssa (Prahan 8. kaupunginosan alioikeus, Tšekki) asetuksen N:o 261/2004 6 artiklan 1 kohtaan ja 7 artiklaan perustuvan 400 euron suuruista korvausta koskevan kanteen Primeraa vastaan.

19 Obvodní soud pro Prahu 8 totesi 1.4.2014 antamallaan päätöksellä, ettei sillä ole toimivaltaa tutkia mainittua kannetta siitä syystä, ettei asetusta N:o 44/2001 sovelleta Tanskan kuningaskuntaan eli jäsenvaltioon, jossa Primeran kotipaikka on. Kyseinen tuomioistuin lisäsi, ettei sen toimivalta perustu myöskään kyseisen asetuksen II luvun 4 jaksoon, koska Králová ei ollut tehnyt kuljetussopimusta Primeran kanssa vaan matkatoimisto FIRO-tourin kanssa. Jos oikeusriidan osapuolten välillä todettaisiin olevan sopimus, se ei missään tapauksessa koske mainitun asetuksen 15 artiklan 3 kohdassa edellytettyä kuljetus- ja majoituspalvelujen yhdistelmäsopimusta.

20 Králová valitti tästä päätöksestä Městský soud v Prazeen (Prahan kaupunkioikeus, Tšekki), joka hylkäsi valituksen 4.8.2014 antamallaan päätöksellä. Viimeksi mainittu tuomioistuin totesi, että asetusta N:o 44/2001 sovelletaan Tanskan kuningaskuntaan 1.7.2007 lähtien, mutta Tšekin tuomioistuimet eivät ole sen nojalla toimivaltaisia pääasiassa.

21 Králován Nejvyšší soudissa (ylin tuomioistuin, Tšekki) tekemän kassaatiovalituksen johdosta kyseinen tuomioistuin kumosi 15.9.2015 antamallaan päätöksellä Obvodní soud pro Prahu 8:n ja Městský soud v Prazen päätökset ja palautti asian Obvodní soud pro Prahu 8:aan todeten, että kyseisen tuomioistuimen on tutkittava Primeran passiivilegitimaatio asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan sekä 15 ja 16 artiklan valossa.

22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, ettei se voi päätellä oikopäätä tästä asetuksesta, ovatko kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdassa tarkoitetut sen paikkakunnan tuomioistuimet, missä sopimusvelvoite on täytettävä, vai saman asetuksen 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut kuluttajan kotipaikan tuomioistuimet toimivaltaisia lentoliikenteen harjoittajan ja kuluttajan välisten suhteiden osalta, kun lentokuljetus on neuvoteltu osana matkapakettia.

23 Ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on epäilyksiä sekä siitä, onko asetukseen N:o 261/2004 perustuvien oikeuksien käyttämiseksi passiivilegitimaatio Primeralla, jolla oli velvollisuus noudattaa tässä asetuksessa säädettyjä velvoitteita, että mainitusta asetuksesta johtuvan vastuun ja direktiivistä 90/314 johtuvan vastuun välisestä suhteesta.

24 Näissä olosuhteissa Obvodní soud pro Prahu 8 on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko kantajan ja vastaajan välillä ollut [asetuksen N:o 44/2001] 5 artiklan 1 alakohdan mukainen sopimussuhde, vaikka kantajan ja vastaajan välillä ei ollut tehty sopimusta ja lento oli ollut osa matkapakettia, jonka oli tarjonnut kolmas osapuoli (matkatoimisto) kantajan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella?

2) Voidaanko tällainen suhde määritellä kuluttajasopimukseen perustuvaksi suhteeksi [asetuksen N:o 44/2001] – – 15–17 artiklan säännösten nojalla?

3) Onko vastaajalla passiivilegitimaatio siltä osin kuin on kyse [asetukseen N:o 261/2004] perustuvista vaatimuksista?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Kolmas kysymys

25 Kolmannella kysymyksellään, jota on tutkittava ensimmäiseksi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko asetusta N:o 261/2004 tulkittava siten, että kolme tuntia tai enemmän viivästyneen lennon matkustaja voi nostaa korvauskanteen kyseisen asetuksen 6 ja 7 artiklan nojalla lennosta vastaavaa lentoliikenteen harjoittajaa vastaan, vaikka kyseinen matkustaja ja kyseinen lentoliikenteen harjoittaja eivät olekaan tehneet sopimusta keskenään ja kyseessä oleva lento on osa direktiivin 90/314 soveltamisalaan kuuluvaa matkapakettia.

26 Tältä osin tämä kysymys koskee ensinnäkin sitä, sovelletaanko asetusta N:o 261/2004 lentoliikenteen harjoittajaan, joka on suorittanut viivästyneen lennon matkustajan kanssa sopimuksen tehneen henkilön puolesta, kun se ei ole itse tehnyt sopimusta tämän matkustajan kanssa.

27 Kyseisen asetuksen 2 artiklan b alakohdassa määritellään käsite ”lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja” niin, että sillä tarkoitetaan lentoliikenteen harjoittajaa, joka suorittaa tai aikoo suorittaa lennon joko matkustajan kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti tai sellaisen toisen oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön puolesta, joka on tehnyt matkustajan kanssa sopimuksen.

28 Saman asetuksen 3 artiklan 5 kohdan mukaan kyseistä asetusta sovelletaan lennosta vastaaviin lentoliikenteen harjoittajiin, jotka suorittavat jäsenvaltion alueella sijaitsevalta lentoasemalta lähtevien taikka sinne saapuvien matkustajien kuljetusta. Samassa säännöksessä täsmennetään, että kun lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja, jolla ei ole sopimusta matkustajan kanssa, suorittaa tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvia velvollisuuksia, sen katsotaan toimivan sen henkilön lukuun, joka on tehnyt kyseisen matkustajan kanssa sopimuksen (tuomio 7.3.2018, flightright ym., C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, 62 kohta).

29 Mainituista säännöksistä johtuu, että viivästyneen lennon matkustaja voi vedota asetukseen N:o 261/2004 lennosta vastaavaa lentoliikenteen harjoittajaa vastaan, vaikka matkustaja ja lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja eivät ole tehneet keskenään sopimusta.

30 Toiseksi kolmas kysymys koskee sitä, vaikuttaako se seikka, että pääasiassa kyseessä oleva sopimus koskee direktiivin 90/314 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua matkapakettia, matkustajan mahdollisuuteen vedota asetuksen N:o 261/2004 6 ja 7artiklaan perustuviin oikeuksiin lennon viivästymisen vuoksi.

31 Asetuksen N:o 261/2004 niveltymisestä direktiiviin 90/314 on ensinnäkin todettava, että kyseisen asetuksen 3 artiklan 6 kohdasta johtuu, että se ei vaikuta matkapaketin ostaneiden matkustajien mainittuun direktiiviin perustuviin oikeuksiin.

32 Mainitun asetuksen 8 artiklan 2 kohdassa todetaan, että oikeutta lipusta maksetun hinnan palauttamiseen sovelletaan myös matkustajaan, jonka lento on osa valmismatkaa, lukuun ottamatta tilannetta, jossa matkustajalla on tämä oikeus direktiivin 90/314 nojalla.

33 Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin on todennut, että asetuksen 8 artiklan 2 kohdan selvästä sanamuodosta seuraa, että direktiivistä 90/314 johtuvan korvausta koskevan oikeuden pelkkä olemassaolo riittää sulkemaan pois sen, että matkustaja, jonka lento on osa valmismatkaa, voisi vaatia lippunsa hinnan palauttamista lennosta vastaavalta lentoliikenteen harjoittajalta asetuksen N:o 261/2004 nojalla (tuomio 10.7.2019, Aegean Airlines, C-163/18, EU:C:2019:585, 31 kohta).

34 Asetuksen N:o 261/2004 6 ja 7 artiklassa, joiden perusteella pääasiassa kyseessä oleva matkustaja on nostanut korvauskanteen, ei kuitenkaan säädetä poikkeuksesta, joka vastaa kyseisen asetuksen 8 artiklan 2 kohdassa säädettyä lipun hinnan palauttamista koskevaa poikkeusta, josta oli kyse 10.7.2019 annettuun tuomioon Aegean Airlines (C-163/18, EU:C:2019:585) johtaneessa asiassa.

35 Siten mainitun asetuksen 7 artiklassa säädettyä oikeutta korvaukseen voidaan soveltaa tilanteessa, jossa matkustajan ostama lento kuuluu matkapakettiin, ilman että tällä olisi vaikutusta direktiivistä 90/314 mahdollisesti johtuviin oikeuksiin.

36 Tätä tulkintaa tukevat asetuksen N:o 261/2004 valmistelutyöt. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 72 kohdassa, nämä valmistelutyöt osoittavat, että unionin lainsäätäjä ei ole aikonut sulkea niitä matkustajia tämän asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle, joiden lento on osa matkapakettia, vaan aikomuksena on ollut antaa heille mahdollisuus hyödyntää siinä annettuja oikeuksia rajoittamatta direktiivillä 90/314 heille annettua suojaa.

37 Oikeus asetuksen N:o 261/2004 7 artiklaan perustuvaan vakiomuotoiseen ja kiinteämääräiseen korvaukseen kuuluu niihin keskeisiin oikeuksiin, joita kyseisellä asetuksella on myönnetty lentomatkustajille lennosta vastaavaan lentoliikenteen harjoittajaan nähden, eikä direktiivillä 90/314 käyttöön otetusta järjestelmästä löydy vastaavaa oikeutta matkanjärjestäjään nähden.

38 Edellä esitettyjen näkökohtien perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että asetusta N:o 261/2004 on tulkittava siten, että kolme tuntia tai enemmän viivästyneen lennon matkustaja voi nostaa kyseisen asetuksen 6 ja 7 artiklan perusteella korvauskanteen lennosta vastaavaa lentoliikenteen harjoittajaa vastaan, vaikka kyseinen matkustaja ja kyseinen lentoliikenteen harjoittaja eivät olekaan tehneet keskenään sopimusta ja vaikka kyseessä oleva lento on osa direktiivin 90/314 soveltamisalaan kuuluvaa matkapakettia.

Ensimmäinen kysymys

39 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohtaa tulkittava siten, että lentomatkustajan lennosta vastaavaa lentoliikenteen harjoittajaa vastaan asetuksen N:o 261/2004 nojalla nostama korvauskanne kuuluu mainitussa säännöksessä tarkoitetun sopimusta koskevan asian käsitteen soveltamisalaan, vaikka

näiden osapuolten välillä ei ole tehty mitään sopimusta ja vaikka kyseisen lentoliikenteen harjoittajan suorittamasta lennosta on sovittu kolmannen osapuolen kanssa tehdyssä matkapakettisopimuksessa, joka sisältää myös majoituksen.

40 Aluksi on todettava, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdassa säädetään, että jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä.

41 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä seuraa, että käsitettä ”sopimusta koskeva asia” on tulkittava itsenäisesti, jotta taataan sen yhtenäinen soveltaminen kaikissa jäsenvaltioissa (ks. vastaavasti tuomio 7.3.2018, flightright ym., C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, 58 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

42 Unionin tuomioistuin on tältä osin todennut, ettei asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan soveltamisedellytyksenä ole sopimuksen tekeminen (tuomio 21.4.2016, Austro-Mechana, C-572/14, EU:C:2016:286, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

43 Vaikka asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdassa ei edellytetäkään sopimuksen tekemistä, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan velvoitteen tunnistaminen on kuitenkin välttämätöntä tämän säännöksen soveltamiseksi, koska tuomioistuimen toimivalta vahvistetaan kyseisen säännöksen nojalla sen paikkakunnan mukaan, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä. Mainitussa säännöksessä tarkoitetun käsitteen ”sopimusta koskeva asia” ei voida siten katsoa tarkoittavan sellaista tilannetta, jossa osapuoli ei ole vapaaehtoisesti sitoutunut velvoitteeseen toiseen osapuoleen nähden (tuomio 14.3.2013, Česká spořitelna, C-419/11, EU:C:2013:165, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

44 Tästä seuraa, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdassa säädetty erityistä toimivaltaa sopimusta koskevissa asioissa koskeva sääntö perustuu kanteen perusteeseen eikä asianosaisten henkilöllisyyteen (ks. vastaavasti tuomio 7.3.2018, flightright ym., C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, 61 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

45 Nyt käsiteltävässä asiassa on siis tutkittava tämän tuomion 43 kohdassa esiin tuodun oikeuskäytännön valossa, voidaanko katsoa, että lentoliikenteen harjoittaja, joka ei ole tehnyt kuljetussopimusta matkustajan kanssa ja joka on suorittanut kolmannen osapuolen tekemässä matkapaketissa sovitun lennon, täyttää velvoitteen, johon se on vapaaehtoisesti sitoutunut toiseen sopimuspuoleen nähden ja johon kantajan kanne perustuu.

46 Ensinnäkin on katsottava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen lentoliikenteen harjoittaja voidaan luokitella asetuksen N:o 261/2004 2 artiklan b alakohdassa tarkoitetuksi lennosta vastaavaksi lentoliikenteen harjoittajaksi, koska tämä on suorittanut lennon sen oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön – nyt käsiteltävässä asiassa matkatoimiston – puolesta, joka on tehnyt sopimuksen kyseessä olevan matkustajan kanssa.

47 Toiseksi asetuksen N:o 261/2004 3 artiklan 5 kohdan toisesta virkkeestä ilmenee, että kun lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja, jolla ei ole sopimusta matkustajan kanssa, suorittaa tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvia velvollisuuksia, sen katsotaan toimivan sen henkilön lukuun, joka on tehnyt kyseisen matkustajan kanssa sopimuksen (määräys 13.2.2020, flightright, C-606/19, EU:C:2020:101, 34 kohta).

48 Tämän lentoliikenteen harjoittajan on siis katsottava täyttävän velvoitteet, joihin se on vapaaehtoisesti antanut suostumuksensa suhteessa asianomaisten matkustajien sopimuskumppaniin. Näiden velvoitteiden lähteenä on matkapaketti, josta matkustaja on sopinut matkatoimiston kanssa (ks. vastaavasti tuomio 7.3.2018, flightright ym., C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, 63 kohta).

49 Näin ollen korvauskanne, jonka kyseinen matkustaja on nostanut sellaista lennosta vastaavaa lentoliikenteen harjoittajaa vastaan, joka ei ole mainitun matkustajan sopimuskumppani, on kuitenkin katsottava nostetuksi asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdassa tarkoitetussa sopimusta koskevassa asiassa.

50 Se, että ilmakuljetussopimus on osa direktiivin 90/314 2 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettua matkapakettia, joka sisältää majoituksen, ei voi horjuttaa tätä toteamusta.

51 Tämä yksityiskohta ei muuta millään tavalla niiden oikeudellisten velvoitteiden sopimusluonnetta, joihin matkustaja vetoaa, eikä hänen kanteensa perustetta, joten se voidaan nostaa jossakin sopimusvelvoitteiden täytäntöönpanopaikan tuomioistuimessa (ks. vastaavasti tuomio 7.3.2018, flightright ym., C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, 68 ja 69 kohta ja määräys 13.2.2020, flightright, C-606/19, EU:C:2020:101, 26 ja 27 kohta).

52 Kaikkien edellä esitettyjen näkökohtien perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohtaa on tulkittava siten, että matkustajan asetuksen N:o 261/2004 perusteella lennosta vastaavaa lentoliikenteen harjoittajaa vastaan nostama korvauskanne kuuluu mainitussa säännöksessä tarkoitetun sopimusta koskevan asian käsitteen soveltamisalaan, vaikka näiden osapuolten välillä ei olisikaan tehty mitään sopimusta ja vaikka kyseisen lentoliikenteen harjoittajan suorittamasta lennosta olisi sovittu kolmannen osapuolen kanssa tehdyssä matkapakettisopimuksessa, joka sisältää myös majoituksen.

Toinen kysymys

53 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko asetuksen N:o 44/2001 15–17 artiklaa tulkittava siten, että matkustajan korvauskanne, jonka hän on nostanut sellaista lennosta vastaavaa lentoliikenteen harjoittajaa vastaan, jonka kanssa matkustaja ei ole tehnyt sopimusta, kuuluu näiden erityistä toimivaltaa kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa koskevien artiklojen soveltamisalaan.

54 Aluksi on muistutettava, että asetuksen N:o 44/2001 II luvun 4 jaksossa, joka sisältää asetuksen 15–17 artiklan, mainittujen toimivaltasääntöjen nojalla kuluttaja voi valita, nostaako hän kanteen sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa hänen kotipaikkansa on, vai sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jonka alueella toisen sopimuspuolen kotipaikka on.

55 Nämä säännöt ovat poikkeus sekä toimivaltaa koskevasta pääsäännöstä, josta säädetään kyseisen asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa ja jonka mukaan toimivalta on sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, jossa vastaajan kotipaikka on, että siitä erityistä toimivaltaa sopimusasioissa koskevasta säännöstä, josta säädetään saman asetuksen 5 artiklan 1 alakohdassa. Siten kyseisen 4 jakson mainittuja sääntöjä on välttämättä tulkittava suppeasti (ks. vastaavasti tuomio 14.3.2013, Česká spořitelna, C-419/11, EU:C:2013:165, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

56 Tuomioistuimen toimivalta määräytyy mainitun 4 jakson mukaisesti tilanteessa, jossa asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdassa säädetyt kolme edellytystä on täyttynyt eli jossa ensinnäkin yksi sopimuspuoli on kuluttaja, joka toimii asiayhteydessä, jota ei voida pitää hänen ammattiinsa tai elinkeinotoimintaansa liittyvänä, toiseksi tällaisen kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä on tosiasiassa tehty sopimus ja kolmanneksi tällainen sopimus kuuluu johonkin mainitun 15 artiklan 1 kohdan a–c alakohdassa tarkoitetuista ryhmistä. Näiden kolmen edellytyksen on täytyttävä kumulatiivisesti, joten jos yksi niistä jää täyttymättä, toimivaltaa ei voida määrittää kuluttajien tekemiä sopimuksia koskevien sääntöjen mukaan (ks. vastaavasti tuomio 28.1.2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

57 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymys koskee sitä, voidaanko edellisessä kohdassa mainittujen kolmen edellytyksen katsoa täyttyvän matkustajan ja lentoliikenteen harjoittajan välisessä oikeussuhteessa, kun nämä eivät ole tehneet sopimusta keskenään.

58 Tästä on todettava ensinnäkin, että erona asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohtaan perustuvien erityistä toimivaltaa koskevien sääntöjen soveltamisedellytyksille kyseisen asetuksen II luvun 4 jakson toimivaltasääntöjen soveltamiseksi on ratkaisevaa, että oikeusriidan osapuolet ovat myös sopimuspuolia.

59 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 48 kohdassa ja Tšekin tasavalta kirjallisissa huomautuksissaan, mainitun 4 jakson artikloissa viitataan ”kuluttajan –– tekemiin sopimuksiin”, ”kuluttajan sopimuskumppaniin”, kuluttajan tekemän sopimuksen ”toiseen sopimuspuoleen” taikka vieläpä ”kuluttajan ja hänen sopimuskumppaninsa” tekemiin oikeuspaikkasopimuksiin.

60 Nämä viittaukset puoltavat tulkintaa, jonka mukaan tämän saman 4 jakson soveltamiseksi kuluttajan nostama kanne on kohdistettava tämän sopimuskumppaniin.

61 Unionin tuomioistuin on siten katsonut, että asetuksen N:o 44/2001 16 artiklan 1 kohdassa annettuja sääntöjä, jotka liittyvät toimivaltaan kuluttajasopimuksia koskevissa asioissa, sovelletaan kyseisen säännöksen sanamuodon mukaan yksinomaan kuluttajan toista sopimuspuolta vastaan nostamaan kanteeseen, mikä välttämättä tarkoittaa sitä, että kuluttaja on tehnyt sopimuksen vastaajana olevan ammatin- tai elinkeinonharjoittajan kanssa (tuomio 25.1.2018, Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

62 Toiseksi tulkinta, jonka mukaan asetuksen N:o 44/2001 II luvun 4 jaksossa vahvistettuja toimivaltasääntöjä kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa ei sovelleta tilanteessa, jossa kuluttajan ja ammatinharjoittajan välillä ei ole sopimusta, vastaa kyseisen asetuksen 11 perustelukappaleen mukaista toimivallan jaon hyvän ennustettavuuden tavoitetta.

63 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 57 kohdassa, vastapainona sille mahdollisuudelle, että kuluttaja voi nostaa kanteen elinkeinonharjoittajaa vastaan sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kuluttajalla on kotipaikka, on vaatimus näiden välisestä sopimuksesta, mistä johtuu mainittu ennustettavuus vastaajalle.

64 Unionin tuomioistuin on tosin todennut, että asetuksen N:o 44/2001 16 artiklan 1 kohdassa säädettyä käsitettä ”toinen sopimuspuoli” on tulkittava siten, että sillä tarkoitetaan myös toimijan, jonka kanssa kuluttaja on tehnyt kyseisen sopimuksen, sopimuspuolta (ks. vastaavasti tuomio 14.11.2013, Maletic, C-478/12, EU:C:2013:735, 32 kohta). Tämä tulkinta perustuu kuitenkin sellaisiin erityisiin olosuhteisiin, joissa kuluttaja oli heti alkuunsa sopimusoikeudellisesti erottamattomasti sidoksissa kahteen sopimuspuoleen (tuomio 28.1.2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, 33 kohta).

65 Kaikkien edellä esitettyjen näkökohtien perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 15–17 artiklaa on tulkittava siten, että korvauskanne, jonka matkustaja on nostanut sellaista lennosta vastaavaa lentoliikenteen harjoittajaa vastaan, jonka kanssa matkustaja ei ole tehnyt sopimusta, ei kuulu näiden erityistä toimivaltaa kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa koskevien artiklojen soveltamisalaan.

Oikeudenkäyntikulut

66 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta 11.2.2004 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 261/2004 on tulkittava siten, että kolme tuntia tai enemmän viivästyneen lennon matkustaja voi nostaa kyseisen asetuksen 6 ja 7 artiklan perusteella korvauskanteen lennosta vastaavaa lentoliikenteen harjoittajaa vastaan, vaikka kyseinen matkustaja ja kyseinen lentoliikenteen harjoittaja eivät olekaan tehneet keskenään sopimusta ja vaikka kyseessä oleva lento on osa matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista 13.6.1990 annetun neuvoston direktiivin 90/314/ETY soveltamisalaan kuuluvaa matkapakettia.**

2) **Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohtaa on tulkittava siten, että matkustajan asetuksen N:o 261/2004 perusteella lennosta vastaavaa lentoliikenteen harjoittajaa vastaan nostama korvauskanne kuuluu mainitussa säännöksessä tarkoitetun sopimusta koskevan asian käsitteen soveltamisalaan, vaikka näiden osapuolten välillä ei olisikaan tehty mitään sopimusta ja vaikka kyseisen lentoliikenteen harjoittajan suorittamasta lennosta olisi sovittu kolmannen osapuolen kanssa tehdyssä matkapakettisopimuksessa, joka sisältää myös majoituksen.**

3) **Asetuksen N:o 44/2001 15–17 artiklaa on tulkittava siten, että korvauskanne, jonka matkustaja on nostanut sellaista lennosta vastaavaa lentoliikenteen harjoittajaa vastaan, jonka kanssa matkustaja ei ole tehnyt sopimusta, ei kuulu näiden erityistä toimivaltaa kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa koskevien artiklojen soveltamisalaan.**

Allekirjoitukset